

Anhörigstöd

 Eda kommun	Styrdokument	
	Dokumenttyp	Riktlinje
	Beslutad av	Kommunstyrelsen 2016-03-07 § 62
	Dokumentansvarig	Områdeschef /Anhörigsamordnare
	Reviderad	Kommunstyrelsen 2017-10-03 § 181

Innehållsförteckning

1	Bakgrund.....	4
2	Regelverk.....	5
3	Ansvar.....	5
4	Metod.....	6
4.1	Krav på anhörigstöd.....	6
4.2	Olika former av anhörigstöd.....	6
4.2.1	Direkt anhörigstöd.....	6
4.2.2	Indirekt anhörigstöd.....	7
5	Bilagor.....	8
5.1	Avlösarservice.....	8

1 Bakgrund

Anhöriga svarar för omfattande hjälp och stöd till närstående som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning behöver vård och omsorg i någon form. I Socialstyrelsens studie av omsorgsgivandet framkom att i den vuxna befolkningen, ger var femte person stöd, hjälp eller vård till någon närstående.

Störst är omsorgsgivandet bland personer i åldrarna 45-64 år, dvs människor i arbetsför ålder. Beroende på var i livet den anhörige befinner sig varierar vem som är mottagaren av stödet. Det kan vara riktat till egna barn, egna föräldrar, make/maka/partner eller annan. Som anhörig löper man en högre risk att själv bli sjuk och det i sin tur ger ofta sämre ekonomi och livskvalitet.

Det är ett krav för kommunens socialtjänst att erbjuda stöd till anhöriga oavsett lagrum. Bestämmelsen för kommunen att tillhandahålla anhörigstöd är en skyldighetslag och ingen rättighetslag för den enskilde. Det innebär att stödinsatser därmed inte kan överklagas.

Riktlinjen för anhörigstöd refererar till anhöriga oavsett närståendes ålder eller diagnos.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att

- beskriva ramarna för kommunalt anhörigstöd med beaktande av aktuella lagrum
- vara ett vägledande material att utgå ifrån vid utformning/utveckling av kommunens stöd till anhöriga.

Definitioner

Anhörig

En person som vårdar/hjälper eller stödjer en närstående som är äldre, sjuk eller har en funktionsnedsättning. Den anhörige kan vara make/maka/förälder, far och morförälder, syskon, barn, nära släkting eller vän/granne. Det är den anhörige själv som bestämmer om han eller hon är anhörig.

Närstående

En person som får hjälp/stöd/omsorg från anhörig. Ofta benämns den närstående i kommunen som brukare, boende, klient, vårdtagare eller patient.

Anhörigstöd

I Regeringens proposition (2008/09:82) beskrivs anhörigstöd såsom olika insatser som primärt syftar till att fysiskt, psykiskt och socialt underlätta den anhörigas situation. Stödet ska leda till bibehållen eller förbättrad livskvalitet för anhöriga och de ska uppleva att de fått ökad trygghet och nya kunskaper.

2 Regelverk

Socialtjänstlagen (SFS 2001:453)

Lagen om stöd och service till funktionshindrade (SFS 1993:387)

Hälsa- och sjukvårdslagen (SFS 1982:763)

Föräldrabalken (SFS 1949:381)

Äktenskapsbalken (1987:230)

3 Ansvar

Nämnden, dvs. den som bedriver verksamhet inom socialtjänst och LSS, ansvarar för att

- erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk/äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder
- att stärka och utveckla stöd till anhöriga som omfattar kommunens hela verksamhet inom ovan nämnda lagrum.

Hälsa- och sjukvården (landsting och/eller kommun) ansvarar för att

- i förebyggande syfte uppmärksamma anhöriga som riskerar att drabbas av ohälsa på grund av att de vårdar eller stödjer en närstående
- särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med
  1. har en psykisk störning eller psykisk funktionsnedsättning
  2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
  3. är missbrukare av alkohol eller annat beroendeframkallande medel eller
  4. oväntat avlider.

Anhörigsamordnaren ansvarar för att

- informera och ge råd om olika stödformer
- hjälpa till att förmedla kontakter till anhörigstöd
- följa och vid behov initiera utvecklingen av anhörigstöd inom Vård och stöds olika enheter
- vara kommunens kontaktperson i nätverk som samverkar kring anhörigfrågor
- följa aktuell lagstiftning samt ha omvärldsbevakning.

Vård och stöds enheter/medarbetare ansvarar för att

- samarbeta med anhöriga och utreda deras behov av stöd
- informera om, och vid behov erbjuda, kommunalt anhörigstöd
- se anhörigas behov och arbeta för en anhörigvänlig vård och omsorg.

Anhörigas ansvar

- Den generella utgångspunkten i lagstiftningen är att den anhörige själv avgör hur stort ansvar han eller hon vill ta för att hjälpa, stödja eller vårda en närstående
- i Föräldrabalken framgår att vårdnadshavare har ansvar för att barn (upp till 18 år) får den tillsyn och omvårdnad som behövs

- någon omvårdnadsplikt makar emellan finns inte inskriven i Äktenskapsbalken
- det finns inga lagliga skyldigheter för vuxna barn att hjälpa föräldrar med omvårdnad.

4 Metod

4.1 Krav på anhörigstöd

För att leva upp till lagens intentioner måste stödet till anhöriga genomsyra alla kommunens verksamheter. Insatserna ska vara förebyggande och kunna ges över tid. Samverkan inom kommunen, landsting, primärvård samt intresse- och frivilligorganisationer gör att anhörigas behov av stöd kan uppmärksammas tidigt.

Anhörigstödet ska i enlighet med Socialstyrelsens vägledning kännetecknas av:

- individualisering - situation och behov skall avgöra vilket stöd som ges
- gott bemötande - anhöriga ska bli sedda och få ett trevligt och respektfullt bemötande
- pålitlighet - förutsättning för att utveckla en dialog och relation och skapa ett gott samarbete
- kvalitet – för att få kvalitet i arbetet krävs kunskap och kompetens
- kontinuitet - eftersträvansvärt är att anhöriga och dennes närstående möter så få kontakter som möjligt
- tillgänglighet - stödet ska ha hög tillgänglighet
- flexibilitet - vilket stöd som kan bli aktuellt beror på den anhöriges behov och livssituation och stödet ska planeras i samråd med den anhörige
- samverkan - ska ske där så är lämpligt inom kommunens olika förvaltningar samt med andra huvudmän, frivillig- och intresseorganisationer
- utvärdering - kvaliteten i kommunens anhörigstöd säkerställs genom kontinuerlig utvärdering av verksamheten.

4.2 Olika former av anhörigstöd

Den anhöriges situation och behov skall avgöra vilket stöd som ges. Det direkta anhörigstödet är en kommunal service medan det indirekta är behovsprövat och biståndsbedömt. Att följa och ompröva stödet över tid är viktigt i allt anhörigstöd.

4.2.1 Direkt anhörigstöd

Direkt anhörigstöd är en kommunal service och kostnadsfritt för kommuninvånaren. Det kan exempelvis handla om:

- individuella samtal med anhöriga
- grupper där anhöriga med liknande erfarenheter kan ge varandra varierat stöd
- information, utbildningar och föreläsningar till anhöriga och personal

- samarbete med andra huvudmän samt frivillig- och intresseorganisationer
- bidra till ökat samarbete mellan anhöriga och medarbetare i kommunen
- utifrån anhörigas behov utveckla anhängstödet.

De tre sista punkterna är viktiga insatser för att utveckla anhängperspektivet inom hela kommunen.

4.2.2 Indirekt anhängstöd

Indirekt anhängstöd är bistånd som kan vara avgiftsbelagt och som främst är riktat till den som behöver hjälp men som även får konsekvensen att det avlastar den anhängige. Detta stöd kan erhållas som behovsprövade insatser med stöd av Socialtjänstlagen (SoL) eller insatser beviljade med stöd av Lag om service för vissa funktionshindrade (LSS).

Det kan till exempel handla om:

- hemtjänst
- korttidsboende/växelboende
- dagverksamhet
- kontaktperson
- ledsagarservice
- avlösarservice (ej behovsprövat eller avgiftsbelagt i nuläget), se bilaga 1
- personlig assistans
- vård- och stödsamordning
- boendestöd
- Träffpunkten (verksamhet som Röda Korset ansvarar för).

5 Bilagor

5.1 Avlösarservice

Avlösarservice är ett avgiftsfritt anhörigstöd som riktar sig till anhöriga som vårdar sin närstående i hemmet. Avlösarservice är en behovsbedömd insats, vid behov av avlösning kontaktas biståndshandläggare.

Avlösarservice omfattar maximalt 15 timmar per kalendermånad under förutsättning att närstående inte är beviljad korttidsplats eller växelvård under kalendermånaden. I dessa fall minskas avlösningen med 5 timmar per vecka som närstående befinner sig på korttid eller växelvård.

Exempel: Om närstående har växelvård och visats i hemmet 2 veckor och på växelvårdsplats 2 veckor har anhörig rätt till 5 timmars avlösning under de veckor då den närstående befinner sig i hemmet.

I avlösartiden räknas den tid in som närstående har hemtjänst.

Exempel: Om den närstående sedan tidigare har hemtjänst sammanlagt 1,5 timme under en period på t.ex. 5 timmar som anhörig önskar avlösning så blir avlösningen 1,5 timme hemtjänst + 3,5 timme avlösning. Avlösningen beräknas med andra ord inte utöver beviljad hemtjänsttid.

Avlösning på sommaren sker huvudsakligen endast om verksamheten tillåter så att inte ordinarie verksamheter drabbas negativt eller riskerar utebli.